

PLIN021 SÉMANTICKÁ ANALÝZA V PRAXI

ZUZANA NEVĚŘILOVÁ

2020/21

OD ZKOUMÁNÍ VÝZNAMŮ K POČÍTAČOVÉ LINGVISTICE

- Význam zkoumali lidé nejméně od antiky.
- Některé myšlenky 20. století významně ovlivnily počítačové zpracování významu.

OD ZKOUMÁNÍ VÝZNAMŮ K POČÍTAČOVÉ LINGVISTICE

- Význam zkoumali lidé nejméně od antiky.
- Některé myšlenky 20. století významně ovlivnily počítačové zpracování významu.

**Proto se na ně
podíváme**

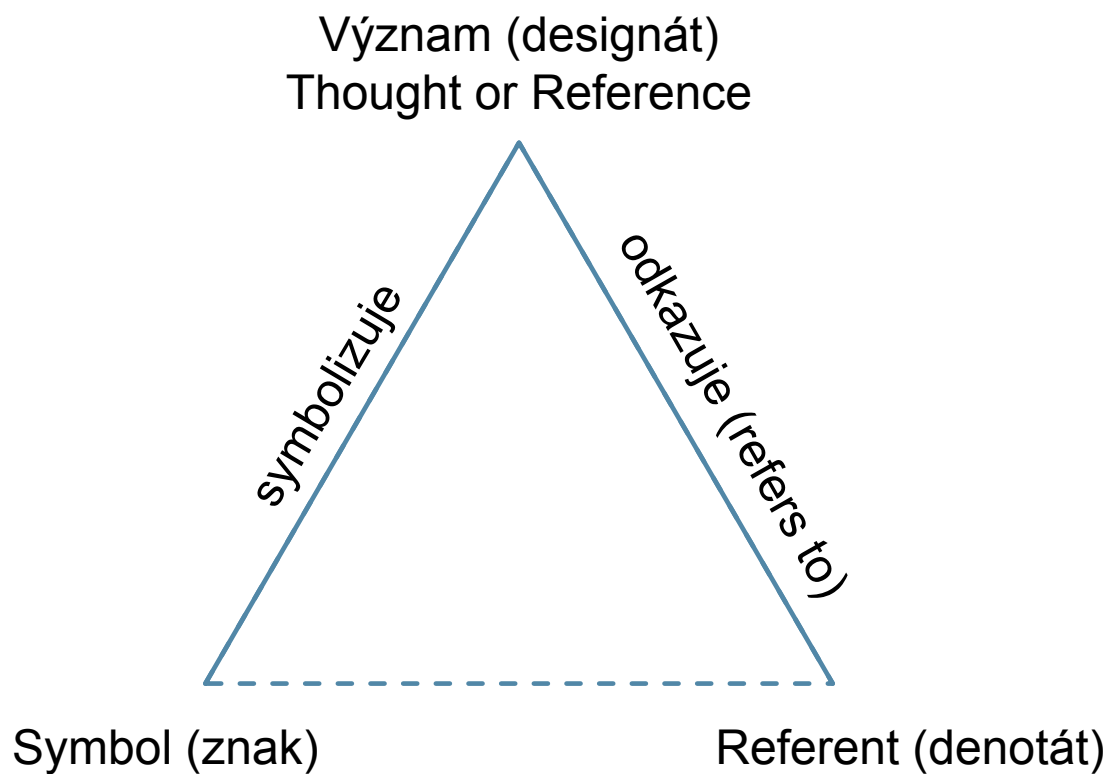
VÝCHODISKA 20. STOL: PRINCIP KOMPOZICIONALITY

- Princip kompozicionality (Principle of compositionality): Gottlob Frege, 1892

For every complex expression e in L , the reference of e in L is determined by the structure of e in L and the references of the constituents of e in L . [Szabó, 2020]

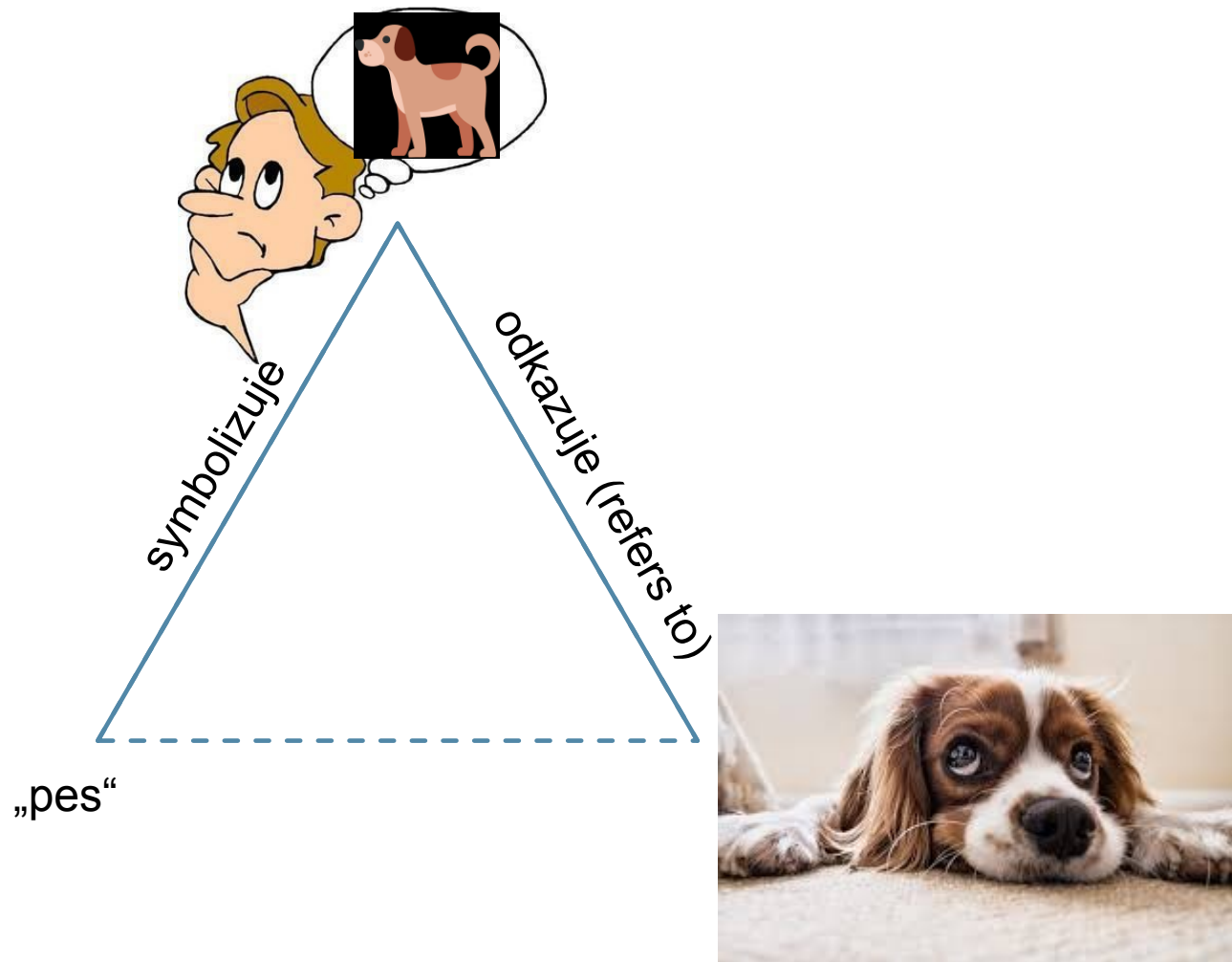
- Význam celku lze určit z významů částí ...
 - rychlý + auto = rychlé auto
- ... a struktury výrazu
 - otcův bratr vs. Bratrův otec
- Porušení principu kompozicionality – idiomy, frazémy:
 - slaměný + vdovec \neq slaměný vdovec

VÝCHODISKA 20. STOL: ODGEN-RICHARDSŮV TROJÚHELNÍK

Triangle of reference (Ogden, Richards, 1923)

VÝCHODISKA 20. STOL: ODGEN-RICHARDSŮV TROJÚHELNÍK

VÝCHODISKA 20. STOL. S

TROJÚHELNÍK

KONCEPTY

Vý
Tho

ference (Ogden, Richards, 1923)

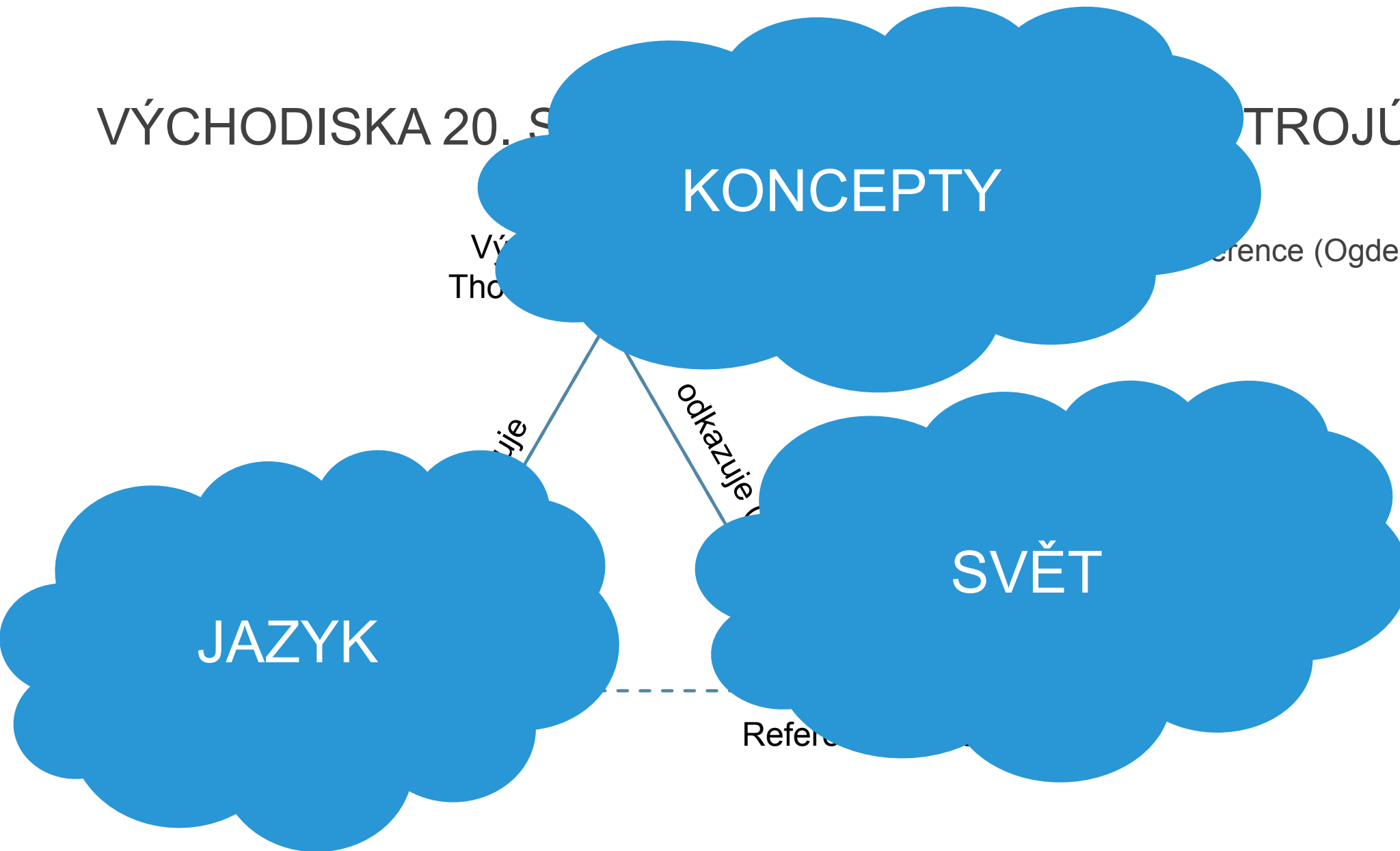
uje

odkazuje

JAZYK

SVĚT

Refer

VÝCHODISKA 20. S

TROJÚHELNÍK

KONCEPTY

SVĚT

JAZYK

„pes“

symbolizuje

odkazuje (refers to)

VÝCHODISKA 20. STOL: TYPY VÝZNAMŮ (G. LEECH, 1981)

- konceptuální (kognitivní, logický, denotační)
 - Kontrast („muž“ vs. „žena“)
 - Princip kompozicionality („žena“ = adult, human, feminine)
- konotační („žena“ = „upovídaná“, „citlivá“, „slabá“ ...)
- sociální („mladík“ vs. „ogar“)
- emocionální („kůň“ vs. „herka“)
- reflektovaný (je obtížné užít slova v jednom významu, aby se neasocioval jiný, např. „kozy“)
- kolokační (typické pro adjektiva – „černý“ = „bez placení“, pouze v kolokaci „černý pasažér“)

FORMÁLNÍ POPIS VÝZNAMU: METAJAZYK A REPREZENTACE

- Význam je myšlenka.
 - Chceme-li popsat význam, musíme použít jazyk.
 - Přirozený jazyk má některé inherentní vlastnosti:
 - Vágnost
 - Nejednoznačnost
 - Významové posuny
 - Jakým jazykem popsat jazyk?
 - Nejlépe více formalizovaným jazykem
- Myšlenky souvisejí s naším světem.
 - Myšlenky souvisejí s naším jazykem.
 - Potřebujeme znát náš svět, abychom rozuměli jazyku?
 - Jakým způsobem popsat náš svět (když jej kompletně neznáme)?

(Sémantický) METAJAZYK

REPREZENTACE (Model)

LITERATURA

- Szabó, Zoltán Gendler, “Compositionality”, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/compositionality/>>.
- “Teoretické základy selekčních jazyků v sémiotice”, Wikisofia. 2013. ISSN: 2336-5897
<https://wikisofia.cz/wiki/Teoretick%C3%A9_z%C3%A1klady_selek%C4%8Dn%C3%ADch_jazyk%C5%AF_v_s%C3%A9miotice>